

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

FA ./ riksåklagaren ang. grovt vapenbrott

(Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 27 april 2018 i mål B 896-18)

Efter att Högsta domstolen meddelat prövningstillstånd i målet har riksåklagaren förelagts att svara på överklagandet. Svaret ska även avse frågan om stadgad ordning i något väsentligt hänseende har åsidosatts vid tillkomsten av de nya bestämmelserna i 9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen (1996:67) som trädde i kraft den 1 januari 2018 (jfr 11 kap. 14 § regeringsformen).

Jag vill anföra följande.

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom.

Jag anser inte att det finns anledning för Högsta domstolen att med stöd av 11 kap. 14 § regeringsformen (RF) inte tillämpa 9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen i den lydelse som trädde i kraft den 1 januari 2018.

Bakgrund

FA har, med tillämpning av 9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen i dess lydelse efter den 1 januari 2018, dömts för grovt vapenbrott. Påföljden har bestämts till fängelse i två år.

Enligt det åtal som ligger till grund för domarna har FA den 22 januari 2018 i en personbil på Lettlandsgatan, Malmö stad, innehaft en revolver utan att ha rätt till det.

Brottet är att bedöma som grovt eftersom vapnet varit laddat och innehaft i ett fordon på allmän plats samt eftersom det funnits risk att vapnet skulle komma till vidare brottslig användning.

Överklagandet till Högsta domstolen

FA yrkar att gärningen ska bedömas som vapenbrott av normalgraden och att straffet ska sättas ned.

Han anför bl.a. följande. Av den tekniska utredningen framgår att vapnet ursprungligen är ett start, signal- och tårgasvapen i kaliber 9 mm knall. Ett

sådant vapen har en förträngning i pipan för att förhindra att kulor/projektiler skjuts ut. Förträngningen i pipan har avlägsnats och ett nytt pipfoder, 6 mm, har inmonterats.

Vapnets trumma har även den modifierats. Detta har inneburit att trumman laddas i framkant med runda kulor, rundkulor, och laddas i bakkant med knallpatroner, 9 mm knall. När en knallpatron avfyras medför krutgasen att rundkulan skjuts iväg.

Det är viktigt att hålla i åtanke att revolvertrumman inte kan laddas med sedvanlig ammunition, dvs. med en patron där projektil och krutladdning sitter tillsammans i en patronhylsa.

Vid provskjutning av vapnet har en anslagsenergi om 52,6 joule uppmätts ca 2 meter från pipans mynning.

Han medförde även ammunition i form av rundkulor och knall-laddningar. Åklagarens yrkande om förverkande av dessa har ogillats eftersom både kulorna och krutladdningarna inte är tillståndspliktiga, vilket framgår av vapenundersökningen.

Det är således fråga om ett modifierat vapen som kan avfyras på ovannämnda sätt med kulor och laddningar som inte är tillståndspliktiga.

Som jämförelse kan nämnas effektbegränsade vapen med en anslagsenergi på max 10 joule inte är tillståndspliktiga. Ett tämligen sedvanligt vapen har en anslagsenergi om minst 300-400 joule.

Nu aktuellt vapen har en anslagsenergi som ligger mellan det som beträffande andra effektbegränsade vapen, 10 joule, inte är tillståndspliktiga och sedvanliga traditionella vapen som kräver tillståndsplikt.

Grunderna för min inställning

I 9 kap. 1 § första stycket vapenlagen, i dess lydelse efter den 1 januari 2018, stadgas att den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för *vapenbrott* till fängelse i högst tre år.

Om brott som avses i 1 § första stycket är grovt, döms enligt 9 kap. 1 a § vapenlagen för *grovt vapenbrott* till fängelse i lägst två och högst fem år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om 1. vapnet har innehafts på allmän plats eller på en annan plats där människor brukar samlas eller har samlats eller i ett fordon på en sådan plats, 2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet, 3. innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett flera vapen, eller 4. gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Den 1 juli 2012 lades i straffbestämmelsen om grovt vapenbrott till omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. Dessa omständigheter var att vapnet innehafts på allmän plats, i ett fordon på allmän plats eller inom ett skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs, att vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet och att innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett flera vapen.

I förarbetena till 2012 års reform uttalade regeringen när det gäller straffvärdet för grova vapenbrott att det är otillfredsställande att omständigheter som rör det enskilda vapenbrottet i många fall inte får något, eller endast begränsat, genomslag vid straffvärdebedömningen. Regeringen framhöll att straffvärdet för grova vapenbrott i större utsträckning än i dag bör bedömas på ett mer nyanserat sätt, med beaktande av samtliga omständigheter i det enskilda fallet samt att särskild vikt bör läggas vid de försvårande omständigheter som föreslogs införas i bestämmelsen. (Prop. 2011/12:109 s. 19.)

Den 1 september 2014 trädde vissa förändringar när det gäller de försvårande omständigheterna i kraft. Ändringarna innebar i korthet att den första punkten gavs en mer generell utformning samt kompletterades bestämmelsen med en fjärde punkt som betonar dels att gärningens farlighet är central vid bedömningen av om brottet är grovt, dels att det i det enskilda fallet måste göras en samlad bedömning av samtliga relevanta omständigheter där även andra omständigheter än de uppräknade kan vara av betydelse. Omständigheterna i punkterna 1-3 angavs utgöra exempel på sådant som typiskt sett innebär att ett vapenbrott är särskilt farligt och därmed som regel bör medföra att brottet bedöms som grovt. (Prop. 2013/14:226 s. 47.)

Genom 2014 års ändringar höjdes även straffminimum för grovt vapenbrott från fängelse sex månader till fängelse i ett år. Samtidigt infördes bestämmelsen om synnerligen grovt vapenbrott. Vidare höjdes maximistraffet för vapenbrott av normalgraden från fängelse i ett år till fängelse i två år.

Syftet med att höja minimistraffet för det grova vapenbrottet var att åstadkomma en generell skärpning av straffen för de allvarigare formerna av vapenbrott. Regeringen framhöll att en höjning av minimistraffet leder till omedelbara höjningar av straffen för den stora grupp brott som bedöms ha ett straffvärde motsvarande straffminimum men innebär också en uppgradering av straffvärdet för grövre vapenbrott i allmänhet. Som skäl för den skärpta synen på allvarigare vapenbrott angavs ett flertal förändringar som påverkar synen på denna typ av brottslighet. Även om det saknas statistiskt underlag för slutsatsen att vapenbrotten blivit fler eller grövre finns, enligt regeringen, tecken på att personer som tillhör kriminella gäng har tillgång till skjutvapen i större utsträckning än tidigare. Vidare angavs att benägenheten att använda vapen verkar ha ökat. Regeringen hänvisade här till senaste årens skjutningar i Göteborg, Malmö och Stockholm och att det under 2010 och 2011 exempelvis skedde 84 skjutningar i Göteborg, varav 35 bedömts vara gängrelaterade samt

att det under 2013 skedde över 50 gängrelaterade skjutningar i Göteborg. Utvecklingen i fråga om användning av skjutvapen i kriminella kretsar gör enligt regeringen en strängare syn på de grövre formerna av vapenbrott motiverad. Regeringen hänvisade också till att synen på avsiktliga angrepp på enskildas fysiska integritet blivit strängare. (Prop. 2013/14:226 s. 33 f.)

De nu gällande straffskalorna för vapenbrott, grovt vapenbrott och synnerligen grovt vapenbrott infördes genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 2018 (SFS 2017:1139).

Syftet med att ändra straffskalorna för de grova och synnerligen grova brotten är att en skärpt syn på dessa brott ska få genomslag i rättstillämpningen. Avsikten är inte att de gärningar som nu betraktas som grova eller synnerligen grova brott ska rubriceras annorlunda utan att deras straffvärde ska bli högre. Förändringarna i straffskalorna föranledde därmed inte någon ändring i kvalifikationsgrunderna (prop. 2017/18:26 s. 16 f.).

Min bedömning

Brottets rubricering

Kriminaliseringen av innehav av illegala vapen syftar ytterst till att förbygga den skada vapen kan orsaka. Som grovt brott bedöms främst gärningar som typiskt sett innebär en fara för att vapen ska komma till brottslig användning eller som på annat sätt är särskilt farliga.

Redan att inneha ett oladdat vapen på allmän plats kan medföra att brottet ska bedömas som grovt vapenbrott, om exempelvis skarp ammunition till ett oladdat vapen har medförts till platsen, t.ex. i det fordon som den tilltalade färdas i eller på annat sätt lätt tillgänglig för honom eller henne (se prop. 2011/12:109 s. 18 och 41 f. samt prop. 2013/14:226 s. 41).

Högsta domstolen har i NJA 2016 s. 553 prövat om innehav av en skarpladdad pistol på allmän plats skulle bedömas som grovt vapenbrott eller vapenbrott av normalgraden. Högsta domstolen uttalar därvid bl.a. följande.

12. Av 9 kap. 1 a § första stycket 1 vapenlagen framgår att det förhållandet att ett skjutvapen har innehafts på allmän plats är en sådan omständighet som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt. Lagtexten uppställer inte något krav på att det ska vara fråga om ett skarpladdat vapen. I förarbetena anges emellertid att innehav av ett skarpladdat vapen på de platser som anges i bestämmelsen regelmässigt bör bedömas som grovt brott. (Se prop. 2013/14:226 s. 41.)

13. Av utredningen framgår att S.S. innehade en skarpladdad pistol på allmän plats. Brottet bör redan av detta skäl – och då det inte föreligger några omständigheter som starkt talar i annan riktning – bedömas som grovt.

FA har på tid som anges i åtalet utan tillstånd innehaft en skarpladdad ombyggd startrevolver i en bil på allmän plats i centrala Malmö.

FA har ett dagligt missbruk av kokain sedan 2-3 år tillbaka, han är tidigare dömd för bl.a. grova våldsbrott och har enligt uppgifter under förundersökningen införskaffat vapnet för att han kände sig hotad. Vapnet saknar legalt användningsområde och det är numera mycket vanligt att vapen av detta slag används i kriminella kretsar, eftersom de är enkla att införskaffa genom beställning via internet samt då de i förhållande till traditionella vapen är relativt billiga.¹ Av utredningen framgår att revolvern var laddad med rundkuler som kunde skjutas ur revolvern med hjälp av knallskott. Av förhöret med vapenundersökaren Tobias Edsfelt vid NFC framgår att vapnet hade en anslagsenergi om ca 52,6 joule och att de utskjutna kulorna kunde tränga igenom huden på en människa och därigenom orsaka allvarliga skador/dödsfall.

Som Högsta domstolen anger i NJA 2016 s. 553 bör innehav av skarpladdade vapen på allmän plats regelmässigt bedömas som grovt brott, om det inte föreligger några omständigheter som starkt talar i annan riktning.

Endast det förhållandet att anslagsenergin är lägre än sedvanliga vapen kan enligt min uppfattning inte tala starkt för att brottet ska bedömas vara av normalgraden.

Jag har låtit inhämta yttrande angående det aktuella vapnets farlighet av civilingenjören tillika forskningsledaren John Ottosson vid Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). Yttrandet, av vilket det bl.a. framgår att det aktuella vapnet med av NFC provskjuten ammunition förmår slå igenom oskyddad hud på avstånd upp till ca 172 m och hud skyddad av vinterkläder upp till ca 74 m, åberopas till styrkande av vapnets farlighet. Jag har också för avsikt att höra John Ottosson muntligen vid huvudförhandling i Högsta domstolen.

FA ska enligt min uppfattning dömas för grovt vapenbrott till den av hovrätten bestämda påföljden.

Frågan om lagprövning

Högsta domstolen har förelagt riksåklagaren att även yttra sig över huruvida stadgad ordning i något väsentligt hänseende har åsidosatts vid tillkomsten av de nya bestämmelserna i 9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen som trädde ikraft den 1 januari 2018 (jfr 11 kap. 14 § RF).

Jag vill angående denna fråga anföra följande.

---

¹ Se PM från Polismyndigheten, NOA, till Åklagarmyndigheten den 21 november 2017 (bilaga 1)

Enligt lagrådsremiss den 31 augusti 2017 beslutade regeringen (Justitiedepartementet) att inhämta Lagrådets yttrande över bl.a. förslaget till lag om ändring i vapenlagen.

Lagrådet har i sitt yttrande invänt mot att departementspromemorian (Ds 2017:24) remitterats med en mycket kort svarstid samt anfört att innebörden och konsekvenserna av förslagen inte var tillräckligt redovisade i promemorian.

Lagrådet anför därvid följande.

I 7 kap. 2 § regeringsformen föreskrivs vissa krav på beredningen av regeringsärenden. Behövliga upplysningar och yttranden ska inhämtas från berörda myndigheter. Upplysningar och yttranden ska också inhämtas från kommuner i den omfattning som behövs. Även sammanslutningar och enskilda ska ges möjlighet att yttra sig i den omfattning som behövs.

Beredningskravets faktiska innehåll bestäms av det aktuella regeringsärendets natur. I fråga om lagstiftningsärenden är det normala att ett förslag till lag med tillhörande motiv skickas på remiss till berörda myndigheter och organisationer. Remisstiden måste bestämmas så att remissinstanserna får tillräcklig tid för att sätta sig in i förslaget, bilda sig en uppfattning om det och avfatta ett remissvar.

I detta avseende noterar Lagrådet följande beträffande beredningen av de lagförslag som nu underställs Lagrådets granskning.

Remissen bygger på departementspromemorian (Ds 2017:24) Skjutvapen och explosiva varor – Skärpta straff för de grova brotten. Promemorian remitterades den 9 juni 2017 med en sista svarstid den 7 juli 2017.

Remisstiden inföll under en tid då arbetsbelastningen är särskilt hög hos myndigheter och organisationer med hänsyn till instundande eller påbörjade sommarsemestrar.

Förslagen i promemorian var, trots promemorians relativt blygsamma omfattning, långt ifrån okomplicerade. Remissinstanserna fick mindre än en månad på sig att yttra sig. Ett par remissinstanser anmärkte också på remisstiden. Svea hovrätt ifrågasatte att beredningskravet var uppfyllt. Någon remissinstans har dessutom framhållit att innebörden och konsekvenserna av förslaget inte var tillräckligt redovisade i promemorian. Lagrådet instämmer i denna kritik. Exempelvis har det anförts att det inte har redovisats varför vissa gärningar skulle ha ett straffvärde som föranleder de straffskalor som nu föreslås. Inte heller framgår det klart av promemorian hur vissa konkurrenssituationer ska lösas, särskilt gäller det förhållandet till smugglingsbrotten. Här hänvisas i stället i promemorian till grundläggande

---

principer för hur konkurrensfrågor ska lösas och till att regeringen avser att återkomma till denna fråga i annat sammanhang.

Avsaknaden av analyser av nu nämnda slag måste ha försvårat för remissinstanserna att bedöma förslagets konsekvenser, vilket har varit särskilt problematiskt med tanke på den korta remisstiden.

I remissen anges inte varför det finns ett behov av att så snabbt kunna genomföra de föreslagna straffskärpingarna. För att godta en avvikelse från det gängse beredningskravet genom en så kort remisstid som det nu är fråga om måste krävas alldeles särskilda skäl. Några sådana har inte anförts i ärendet.

Av det anförda följer att beredningen av promemorian inte är godtagbar och det kan inte anses att regeringsformens beredningskrav är uppfyllt. På grund härav kan lagrådsremissen inte ligga till grund för lagstiftning. Lagrådet avstyrker förslaget.

Regeringen har i prop. 2017/18: 26 s. 15 bemött lagrådets kritik och därvid anført bl.a. följande.

De aktuella förslagen innebär inte någon nykriminalisering utan endast att redan befintliga straffskalor ändras. Omfattningen av de förslag som remissinstanserna har haft att bedöma har alltså varit begränsad. Samtliga remissinstanser, förutom Riksdagens ombudsmän har inkommit med remissyttrande och de mest berörda remissinstanserna har lämnat välmotiverade sådana. Enbart två remissinstanser, *Svea hovrätt* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet*, har kommenterat remisstidens längd, varav endast hovrätten har ifrågasatt om beredningskravet är uppfyllt. Detta bekräftar regeringens bild av att skälen för förslagen tydligt framgått av promemorian och att remissinstanserna haft tillräckliga förutsättningar för att kunna bedöma förslagen och deras konsekvenser.

Sammanfattningsvis anser regeringen att analyserna i promemorian är tillräckliga och att det, med undantag för två remissinstansers kommentarer, inte framkommit något som tyder på att den korta remisstiden skulle ha medfört svårigheter för remissinstanserna att lämna sina yttranden i tid eller att de inte skulle ha hunnit sätta sig in i lagstiftningsärendets centrala frågor. Till skillnad från Lagrådet anser regeringen därför att det finns ett tillräckligt beredningsunderlag för regeringens förslag.

Justitiekottet föreslog i betänkande den 16 november 2017 (bet. 2017/18:JuU8) att riksdagen skulle anta regeringens förslag till lagändringar i vapenlagen och i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Utskottet behandlade i betänkandet Lagrådets kritik och gjorde därvid följande ställningstagande.

Utskottets ställningstagande

Justitieutskottet ser positivt på att regeringen nu har överlämnat ett förslag på skärpta straff för brott mot vapenlagen och tillståndsplikten för explosiva varor till riksdagen. Utskottet delar regeringens oro för den ökade förekomsten av illegala vapen och handgranater i samhället och det hot mot människors trygghet som detta innebär. För att motverka den utvecklingen anser utskottet i likhet med regeringen att straffen för de nämnda brotten bör skärpas.

Utskottet har vid sitt ställningstagande till lagförslagen beaktat Lagrådets invändningar mot beredningen av ärendet. Det finns för regeringsärenden ett grundlagsskyddat beredningskrav (7 kap. 2 § regeringsformen). Detta är ett karakteristiskt och betydelsefullt inslag i den svenska politiska beslutsprocessen. Som Lagrådet framhåller bestäms beredningskravets faktiska innehåll av det aktuella ärendets natur. Lagstiftningsärenden bereds normalt genom att ett förslag till lag med tillhörande motiv skickas på remiss till berörda myndigheter och organisationer. Remisstiden måste bestämmas så att remissinstanserna får tillräcklig tid för att sätta sig in i förslaget, bilda sig en uppfattning om det och avfatta ett remissvar.

Utskottet instämmer i Lagrådets bedömning att regeringen brustit i beredningen av ärendet, bl.a. genom en alltför kort remisstid och en bristande motivering för denna avvikelse från det gängse beredningskravet. Utskottet vill i detta sammanhang rent generellt understryka vikten av att kravet på beredning iakttas. Samtidigt delar utskottet regeringens bedömning att det mot bakgrund av bl.a. brottsutvecklingen är angeläget att de aktuella straffskärpningarna snarast träder i kraft. Vidare har, som också regeringen påpekar, den stora majoriteten av remissinstanserna inkommit med remissvar trots den korta svarstiden. Utskottet är av den anledningen berett att, i detta fall, ställa sig bakom propositionen trots att beredningen i delar varit bristfällig. Utskottet föreslår således att riksdagen antar regeringens lagförslag.

Den 22 november 2017 hölls debatt (se protokoll över debatten, 2017/18:8) och omröstning i Riksdagen med följande resultat (Prot. 2017/18:35):

JuU8 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de grova brotten

Punkt 1 (Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de grova brotten)

1. utskottet
2. res. (SD, -)

Votering:

268 för utskottet
37 för res.

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 76 M, 23 MP, 17 C, 19 V, 16 L, 15 KD

För res.: 36 SD, 1 -

Frånvarande: 11 S, 7 M, 10 SD, 2 MP, 5 C, 2 V,

3 L, 1 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

(Se även rskr. 2017/18:65).

I 11 kap. 14 § första stycket RF stadgas att om en domstol finner att en föreskrift står i strid med en bestämmelse i grundlag eller annan överordnad författning får föreskriften inte tillämpas. Detsamma gäller om stadgad ordning i något väsentligt hänseende har åsidosatts vid föreskriftens tillkomst. Av andra stycket samma lagrum följer att vid prövning enligt första stycket av en lag ska det särskilt beaktas att riksdagen är folkets främsta företrädare och att grundlag går före lag.

Bestämmelsen om lagprövning i 11 kap. 14 § RF infördes den 1 januari 1980, och innebar då kodifiering av en lagprövningsrätt som tidigare följde av förarbetsuttalanden och praxis (prop. 1978/79:195). Stadgandet innehöll i andra stycket fram till 2011 ett uppenbarhetsrekvisit innebärande att om riksdagen eller regeringen beslutat föreskriften, tillämpningen skulle underlåtas endast om felet var uppenbart. Detta rekvisit ersattes år 2011 med nuvarande formulering i andra stycket (prop. 2009/10:80). Regeringen uttalar i det lagstiftningsärendet att det i bestämmelsen borde införas en erinran som anger att grundsatserna om folksuveränitet och lagbundenhet, med dess princip om normhierarki, särskilt ska beaktas vid lagprövning av en föreskrift som beslutats av riksdagen (a. prop. s. 147 f.). Riksdagen anslöt sig till förslaget. Utskottet påpekade också att det fanns ett värde i att principerna om folksuveränitet och lagbundenhet kom till uttryck i bestämmelsen. Det utgjorde en påminnelse om att riksdagen är att betrakta som grundlagens främsta uttolkare samtidigt som bestämmelsen tydliggör att det politiska beslutsfattandet i en rättsstat är bundet av vissa begränsningar (bet. 2009/10KU19 s. 39).

Beträffande rekvisitet ”stadgad ordning” förutsätts (även efter lagändringen 2011) att felet har inträffat i ”något väsentligt hänseende”. Hit måste kompetensfelen i regel föras. Rena förfarandefel kan vara av många olika slag. Att ett riksdagsutskott har behandlat en lagproposition under arbetsplenum i kammaren (nuvarande RO 7.15.3) skulle rimligen inte kunna betraktas som ett fel i väsentligt hänseende. Skulle riksdagsbeslut ha fattats med en majoritet av de röstande när kvalificerat förfarande skulle ha tillämpats, torde motsatsen gälla (se Holmberg m.fl., Grundlagarna, [1 jan 2015, Zeteo] kommentaren till 11 kap. 14 § RF).

NJA 1996 s. 370 rörde tillämpningen av en förordning som innebar att rätten till reglering av fisket i Torne älv hade överlåtits till Finsk Svenska gränsälvskommisionen. Högsta domstolen ansåg att förordningen hade tillkommit i strid med den dåvarande bestämmelsen i 10 kap. 5 § RF om överlåtelse av befogenhet till mellanfolklig organisation. Högsta domstolen fann att stadgad ordning för överlåtelse blivit i väsentligt hänseende åsidosatt samt att felet framstod som uppenbart. Med tillämpning av 11 kap. 14 § RF kunde därför en föreskrift som gränsälvskommisionen hade meddelat med stöd av överlåtelsen inte tillämpas i målet, varvid ett åtal för brott mot föreskriften ogillades.

Lagprövning sker mot bakgrund av vad som anges i 1 kap. 1 § RF, nämligen principerna om folkstyrelsen och om att den offentliga makten utövas under lagarna. Riksdagen är den högsta beslutanden makten. Om en konflikt uppstår mellan olika riksdagsbeslut ska emellertid grundlag gå före lag (prop. 2009/10:80 s. 147).

Regeringen uttalade angående lagprövning vidare bl.a. följande (a. prop. s. 147).

Lagprövningen utgör en betydelsefull beståndsdel i ett normkontrollsystem då det av olika anledningar, trots förhandskontroll, kan uppkomma frågor om förenligheten mellan en lag och grundlag. Det kan exempelvis röra sig om fall som aktualiseras när lagen ska tillämpas men som inte uppmärksammas under lagstiftningsskedet.

Ett område där möjligheten till lagprövning framstår som särskilt angelägen rör vissa centrala delar av fri- och rättighetsregleringen i 2 kap. RF. Här är det av särskild betydelse att grundlagens regler fullt ut får genomslag i rättstillämpningen.

Ett närbesläktat exempel är prövning mot tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Dessa grundlagar har karaktär främst av straff-, skadestånds- och processrättslig specialreglering och utesluter delvis att allmänna bestämmelser i vanlig lag i dessa ämnen tillämpas.

Ett tredje exempel rör frågor som har samband med Sveriges internationella åtaganden. Mot bakgrund av bestämmelsen i 2 kap. 23 § RF får detta särskild betydelse för frågor rörande svensk rätts förenlighet med Europakonventionen.

Vad som anförts ovan ska ses som exempel på områden där det är särskilt viktigt att lagprövningen får genomslag. På andra områden, t.ex. statsorganens arbetssätt och funktionsuppdelning, framstår det däremot som motiverat med ett mer begränsat utnyttjande av möjligheten till lagprövning.

Ett viktigt led i beredningen av regeringsärenden är utredningsväsendet. Formerna för utredningsarbetet är dock inte grundlagsfästa utöver vad som följer av de regler om remissförfarandet som anges i 7 kap. 2 § RF.

Den av Statsrådsberedningen utarbetade Propositionshandboken (Ds 1997:1) innehåller anvisningar för propositionsarbetet i Regeringskansliet. I handboken fastslås att det är beredningskravet i 7 kap. 2 § RF som styr behovet av remissbehandling (s. 27). Enligt handboken bör som huvudregel remisstiden inte sättas kortare än tre månader (s. 32).

Konstitutionsutskottet har i åtskilliga betänkanden uppmärksammat beredningen av olika regeringsärenden och framhållit utrednings- och remissväsendets viktiga ställning i den politiska beslutsprocessen (se t.ex. bet. 2015/16: KU20 s. 454 f. och bet. 2014/15:KU20 s. 150 f och s. 161 f.). Hösten 2008 (bet. 2008/09:KU10 s. 46 f.) genomförde utskottet en granskning av hur beredningskravet enligt regeringsformen fullgörs för en rad olika typer av regeringsärenden. I utskottets ställningstagande erinrades inledningsvis om att beredningskravet enligt 7 kap. 2 § RF gäller alla typer av ärenden i vilka regeringen fattar beslut. Den ordning som där föreskrivs ska, ansåg utskottet, tillmätas stor vikt. Genom att låta förslag och pågående ärenden komma myndigheter, organisationer och andra till del kan de bli allsidigt belysta och konsekvenserna av dem så långt möjligt kända på förhand. Ett gediget och tillräckligt förberedelsearbete ökar kvaliteten på regeringens och, i förlängningen, i vissa fall riksdagens beslutsfattande till gagn för demokrati, rättssäkerhet och effektivitet. Samtidigt erinrade utskottet om att beredningskravet inte är absolut utan att upplysningar och yttranden ska hämtas in i den mån det behövs. Vidare erinrade utskottet att det i regeringsformen inte föreskrivs någon särskild form för hur upplysningar och yttranden ska hämtas in. Granskningen visade att sättet på vilket beredningskravet uppfylldes varierar stort mellan olika ärendetyper, vilket utskottet ansåg var naturligt med hänsyn till ärendenas skiftande karaktär och förenligt med regeringsformens bestämmelser.

Någon i grundlag (eller annan överordnad lag) stadgad tid under vilken ett lagstiftningsärende ska remitteras finns alltså inte. Som Lagrådet anför måste remisstiden bestämmas så att remissinstanserna får tillräcklig tid för att sätta sig in i förslaget, bilda sig en uppfattning om det och avfatta ett remissvar. I det nu aktuella fallet har samtliga remissinstanser utom en besvarat remissen (se prop. 2016/17:26, Bilaga 3).

Riksdagen, som är folkets främsta företrädare och stiftar lag (1 kap. 4 § RF), har under beredning och omröstning beaktat Lagrådets synpunkter angående den korta remisstiden m.m., i viss mån instämt i dessa synpunkter, men ändå funnit att det är angeläget att de här aktuella lagändringarna träder ikraft. Det ska därvid framhållas att inte någon av de 305 närvarande ledamöterna i riksdagen röstade mot regeringen/utskottets lagförslag. 268 ledamöter röstade för regeringen/utskottets förslag, 37 ledamöter röstade för reservanternas

lagförslag som innebar ännu strängare straffskalor än de nu gällande (se 2017/18:JuU8, Bilaga 3).

Riksdagens uttryckliga ställningstagande att, trots Lagrådets invändningar och den egna kritiken, besluta den aktuella lagstiftningen torde innebära att riksdagen (som grundlagens främsta uttolkare) funnit att beredningskravet i 7 kap. 2 § RF i och för sig varit uppfyllt.

Eftersom någon beredningstid inte finns uttryckligen angiven i 7 kap. 2 § RF kan det i vart fall inte anses att stadgad ordning i något väsentligt hänseende åsidosatts vid tillkomsten av lagändringen (Jfr NJA 1996 s. 370).

Här bör även nämnas att Solna tingsrätt i dom den 3 maj 2018 i mål nr B 732-18 vid lagprövning enligt 11 kap. 14 § RF funnit att det inte förelegat hinder för domstolen att tillämpa vapenlagen i dess lydelse efter den 1 januari 2018 (se tingsrättens dom s. 57-59). Domen är överklagad till Svea hovrätt (mål nr B 5027-18). Enligt uppgift kommer Svea hovrätt att meddela dom i målet fredagen den 29 juni 2018.

Sammanfattningsvis finns det enligt min uppfattning inte något hinder för Högsta domstolen att tillämpa 9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen i den lydelse som trädde i kraft den 1 januari 2018 (SFS 2017:1139).

Bevisning m.m.

Undersökningsprotokoll över den aktuella revolvren (förundersökningsprotokollet s. 22-27) till styrkande av att vapnet är tillståndspliktigt, att det var skarpladdat med rundkolor av metall samt hade en anslagsenergi om ca 56,2 joule ca två meter från revolvrens mynning med den aktuella kultypen.

Förhör med vapenundersökaren Tobias Edsfält (åberopas genom uppspelning av ljudfilen med förhöret vid tingsrätten). Förhöret åberopas till styrkande av att vapnet vid beslagstidpunkten var skarpladdat, att vapensundersökningen gått rätt till samt till belysande av vapnets farlighet.

Som ny bevisning i Högsta domstolen åberopas yttrande och sakkunnigförhör med civilingenjören och forskningsledaren John Ottosson, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). John Ottosson ska höras angående det aktuella vapnets farlighet vid skjutning mot en människa till styrkande av att vapenbrottet ska bedömas som grovt.

Målet bör avgöras efter huvudförhandling till vilken FA bör kallas att inställa sig personligen.

Kerstin Skarp

My Hedström

Bilagor

1. PM från NOA till Åklagarmyndigheten daterad den 21 november 2017
2. Yttrande av John Ottosson, FOI

Kopia till

Utvecklingscentrum Malmö
Malmö åklagarkammare (AM-87427-17)
Kammaråklagaren Jeanette Sprimont